

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

11. Sheibe S., Rohou F. Mediahrmotnist [Media literacy]: pidruchnyk dlia vchytelia; perekl. z anhł. S. Doma; za zah. red. V. F. Ivanova, O. V. Volosheniuk. 2-e vyd. Kyiv: Tsentr vilnoi presy, Akademia ukrainskoi presy, 2017. 319 s.
12. Masterman L. A. Rational for Media Education. Kubey, R (Ed.) Media Literacy in the Information Age. New Brunswick & London: Transaction Publishers, 1997. P. 15–68.

УДК 378.147:004:795

DOI 10.25128/2415-3605.22.1.13

АННА ЙОРДАН

<http://orcid.org/0000-0002-7048-7171>

j_jrdan@ukr.net

кандидат технічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ОЛЕСЯ МЕДИНСЬКА

<https://orcid.org/0000-0002-3769-163X>

medynska@tnpu.edu.ua

кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ГАЛИНА СИНОРУБ

<https://orcid.org/0000-0001-7073-0752>

sunoryb@tnpu.edu.ua

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

НАТАЛІЯ ОСОБА

<https://orcid.org/0000-0001-5214-7212>

osobanat@ukr.net

магістр філології

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Зосереджено увагу на особливостях концепції сучасної освіти та формуванні компетентностей у здобувачів вищої освіти. Закцентовано на позитивному досвіді Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка щодо імплементації в освітній процес вибіркової дисципліни «Інфомедійна грамотність» для студентів педагогічних спеціальностей. Виокремлено компетентності, які формуються в процесі викладання вибіркової дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальностей «Початкова освіта», «Психологія», «Географія». Представлено детальний опис заняття «Верифікація онлайн-контенту», метою якого є здійснення аргументованого критичного огляду мультимедійного контенту, перевірка достовірності зображення та виявлення маніпулятивних матеріалів. Обґрунтовано актуальність розвитку критичного мислення, аналізу медіаконтенту стосовно стереотипізації, дискримінації, мови ворожнечі в процесі заняття «Мова ворожнечі в мас-

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

медіа». Проілюстровано ефективні педагогічні активності, спрямовані на формування медіаімунітету майбутніх фахівців.

Ключові слова: медіаконтент, медіаграмотність, критичне мислення, мова ворожнечі, верифікація, стереотипізація, дискримінація.

ANNA YORDAN

Ph.D in Technic, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

OLESIA MEDYNSKA

Ph.D in Philology, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

HALYNA SYNORUB

PhD in Social Communication, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

NATALIIA OSOBA

Master of Philology
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

MECHANISMS OF FORMATION OF INFOMEDIA LITERACY IN STUDENTS OF PEDAGOGICAL SPECIALTIES

The article is focused is on the features of the concept of modern education and the formation of competencies in students of higher education institutions. The specifics of training a future specialist in accordance with the challenges of society are analyzed. The necessity of developing critical thinking and media literacy in general is substantiated. The relevance of the functioning of Ukrainian media literacy projects is outlined. Emphasis is placed on the positive experience of implementation of the selective discipline "Information Media Literacy" for students of pedagogical specialties at Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.

We highlighted the competencies that are formed in the process of learning the elective course "Infomedia Literacy" for higher education students in the specialties of "Primary Education", "Psychology", "Geography". A detailed description of the lesson on the topic "Verification of online content" is presented. The purpose of the lesson is to carry out a reasoned critical review of multimedia content, verify the authenticity of images, and identify manipulative materials. We substantiated the necessity of the use of critical thinking and analysis of media content on the subject of stereotyping, discrimination, hate speech in the course of the lesson "Hate speech in the media". Effective pedagogical activities aiming at formation of media immunity of future specialists are illustrated.

Keywords: media content, media literacy, critical thinking, hate speech, verification, stereotyping, discrimination.

Концепція розвитку сучасної вищої освіти характеризується гнучкістю, інноваційністю та спрямована на формування компетентностей майбутнього фахівця відповідно до суспільних викликів. Специфіка підготовки здобувача вищої освіти визначається суттю навчального закладу, державними стандартами, кадровими і технічними можливостями реалізації, пошуком продуктивних технологій викладання, ефективного методологічного інструментарію, що відповідає новим соціальним викликам. Процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства вимагають розвитку медіаграмотності, зокрема, критичного мислення – використання розумових стратегій, спрямованих на глибокий аналіз інформації, формулювання ґрунтовних висновків та вироблення відповідних моделей поведінки, прийняття рішень.

Медіаграмотність та освітній процес, побудований на її засадах, за останні роки стали основою освітніх реформ в Україні. Уміння критично мислити забезпечує науково-технічний і суспільний прогрес та є запорукою демократії, а освіта відіграє в його розвитку першорядну роль. Критичне мислення забезпечує самостійні та відповідальні дії, а також характеризується самовдосконаленням.

Сьогодні в Україні функціонує низка проєктів, метою яких є актуалізація проблеми медіаспоживання, інтеграція інфомедійної грамотності в навчальний процес. Серед них: «Вивчай та розрізняй», що реалізує Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у партнерстві з Академією української преси (АУП) та StopFake, Фільтр – національний проєкт із медіаграмотності Міністерства культури та інформаційної політики України та ін. Діяльність закладів вищої освіти спрямована на пошук шляхів ефективного впровадження медіаграмотності, враховуючи особливості напрямів підготовки і спеціальностей. Зазначимо, позитивний досвід у цьому має Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, де імплементовано в освітній процес вибірково дисципліну «Інфомедійна грамотність» для студентів педагогічних спеціальностей, що пройшла сертифікацію IREX та АУП.

Практичні заняття зазначеної програми розроблені з урахуванням компетентностей, які окреслені в освітніх програмах. Зокрема, для студентів спеціальності «Початкова освіта» важливим є формування соціокультурної (розуміння соціального контексту художніх творів), психологічної (розвиток критичного, гуманістично орієнтованого мислення вчителя початкової школи, емоційної усталеності), вербально-логічної (здатність опрацьовувати, групувати навчальну інформацію, адекватно усвідомлювати комунікативний сенс повідомлень) компетентностей, міжособистісної взаємодії (здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань).

Серед компетентностей майбутніх психологів є навички управління інформацією, використання інформаційно-комунікаційних технологій, вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань, пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання, формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника, емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, котрі мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Для здобувачів спеціальності «Географія» украй важливими є здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми, виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання [5].

Розробники сертифікованої програми «Інфомедійна грамотність» передбачили різні форми проведення занять та різноманітні завдання для індивідуальних (колективних) творчих проєктів. Наприклад, створення добірки новинних сюжетів; верифікація фотографій, відео; огляд і порівняльний аналіз онлайн-видань / новинних сайтів; визначення меж приватності у соціальних мережах; написання рецензії (відгуку) на кінематографічний продукт та ін.

Так, онлайн-заняття «Верифікація онлайн-контенту» для групи студентів різних спеціальностей («Початкова освіта», «Психологія», «Туризм») на платформі Zoom має на меті формування відповідального ставлення здобувачів вищої освіти до контенту в онлайн-середовищі та посилення формації шляхом використання принципів і механізмів верифікації інформації. На цьому занятті, що складається з теоретичної і практичної частин, зроблено аргументований критичний огляд мультимедійного контенту, вироблено навички розшифровувати й використовувати закодовану в медіаповідомленнях інформацію та застосовувати раціональні методи пошуку, відбору, систематизації, верифікації інформації.

У вступній частині вебінару проінформовано групу здобувачів вищої освіти про тему заняття за допомогою слайд-анонсу, на якому перелічені основні питання, подані адреси сайтів й інструменти, що використовуватимуться для верифікації інформації під час заняття.

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оголошено правила роботи на вебінарі, користування камерою, мікрофоном, гарнітурою, чатом, функцією «піднята рука» тощо (2 хв).

У теоретичному блоці (у формі презентації) ознайомлено студентів із поняттями «фейк», «верифікація», «фактчекінг», з'ясовано мету поширення фейків, подано критерії та правила для перевірки будь-якої інформації, окреслено механізми верифікації різних видів контенту (15 хв).

Практична частина вебінару складається з наступних вправ.

1. Назва вправи: Пошук інформації, використовуючи ресурс Google.

Час на виконання вправи: 23 хв.

Мета вправи: знайти інформацію з невідомої теми.

Метод: робота в групах.

Опис вправи:

Крок 1. Викладач пропонує алгоритм пошуку інформації, розроблений сертифікованим учителем Google Ketі Шрок (1 хв) [7]:

- 1) написати на аркуші ключові слова на потрібну тему;
- 2) сформулювати питання, яке не було би занадто широким або занадто вузьким;
- 3) перерахувати всі ресурси для пошуку інформації: спеціалізовані сайти, підписки, експертів в цій галузі;
- 4) провести поверхневий пошук, щоб переконатися, що на цих ресурсах дійсно є інформація з теми;
- 5) якщо це необхідно, переформулювати питання;
- 6) почати поглиблений пошук, при цьому аналізувати достовірність інформації, її обґрунтованість;
- 7) зберігати знайдену інформацію із зазначенням джерел.

Крок 2. Викладач об'єднує учасників у групи, сформувавши 2 онлайн-зали (breakout rooms) на платформі Zoom (1 хв).

Крок 3. Завдання для кожної групи (15 хв):

1) отримати результати, що відповідали б актуальності інформації, яку шукаєте: слово «наука» (перша група), «результат» (друга група) – потрібно в інструментах пошуку вибрати «усі результати» і відзначити «дослівно» (див. рис. 1);

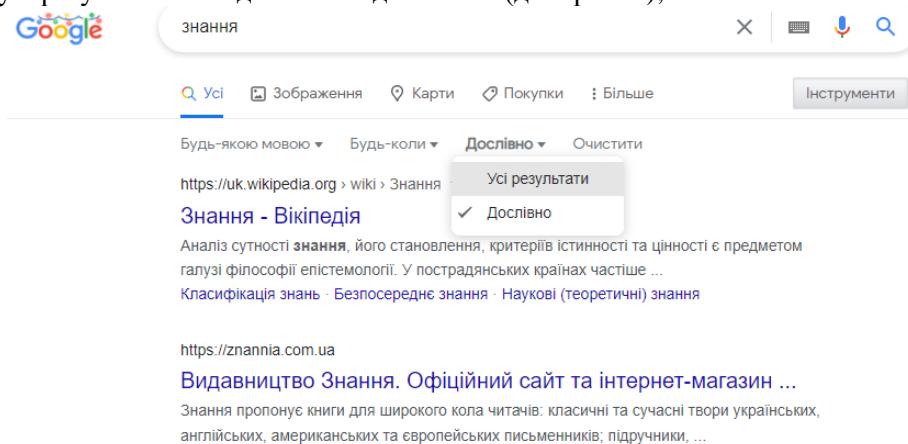

Рис. 1. Зразок пошуку актуальної інформації ресурсом Google.

2) шукати слова «наука» (перша група), «результат» (друга група) в Google images (зображення), video (відео), news (новини), books (книги);

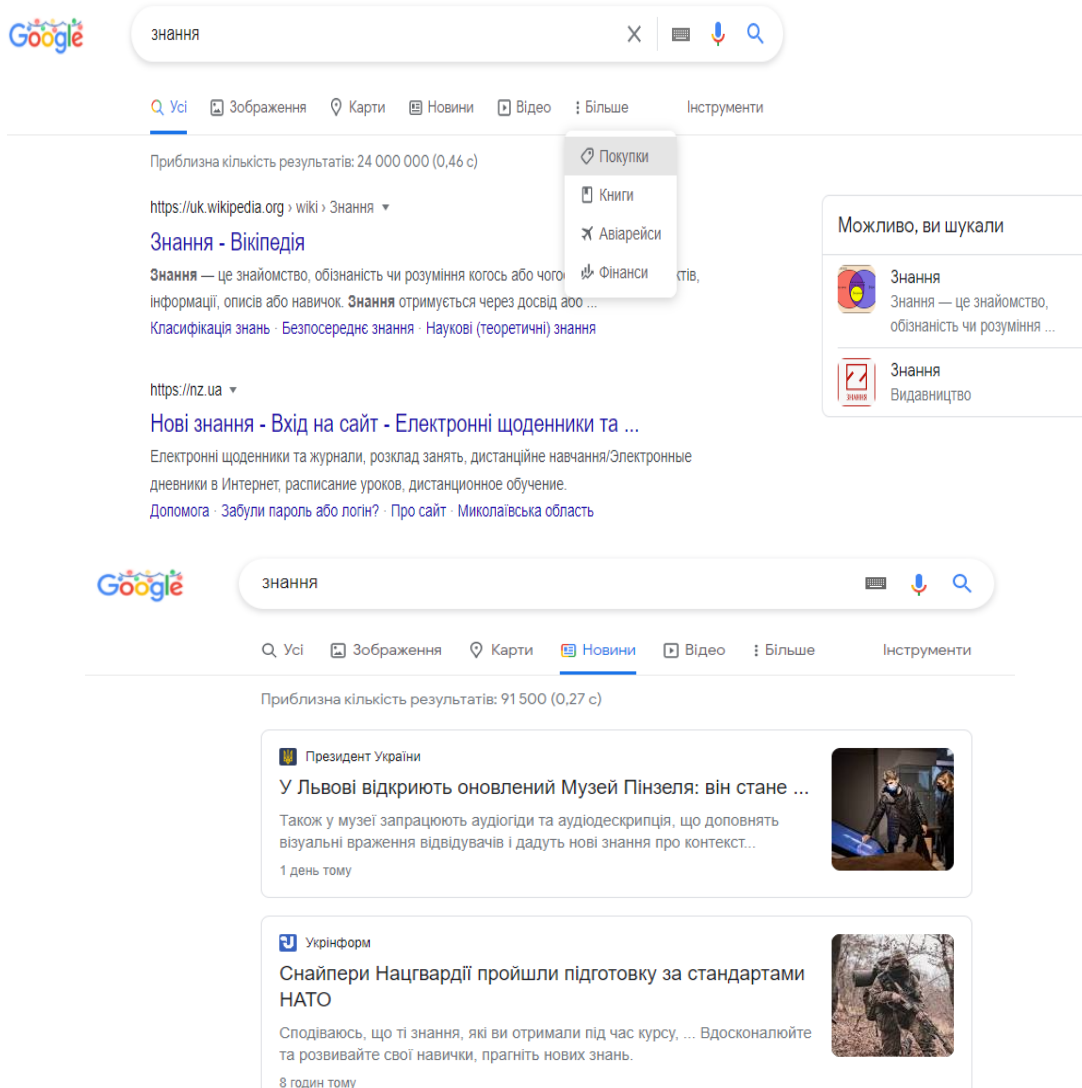

Рис. 2. Зразки пошуку інформації ресурсом Google.

3) знайти файли типу doc (перша група), типу pptx – формат презентацій (друга група);

"" (лапки)	Шукати суто за сформованим запитом
filetype:pdf	Шукати файли pdf
– (мінус)	Виключити слово з результатів пошуку
*(зірочка)	Слова повинні бути поряд
define:	Знайти визначення терміну в Інтернеті
site:mon.gov.ua	Шукати тільки на сайті МОН України

Рис. 3. Пошук інформації за певними критеріями.

4) використовуючи Google і Flickr, шукати зображення слова «наука» (перша група), «результат» (друга група) з певною ліцензією, для цього потрібно лише вибрати ще один фільтр в інструментах пошуку.

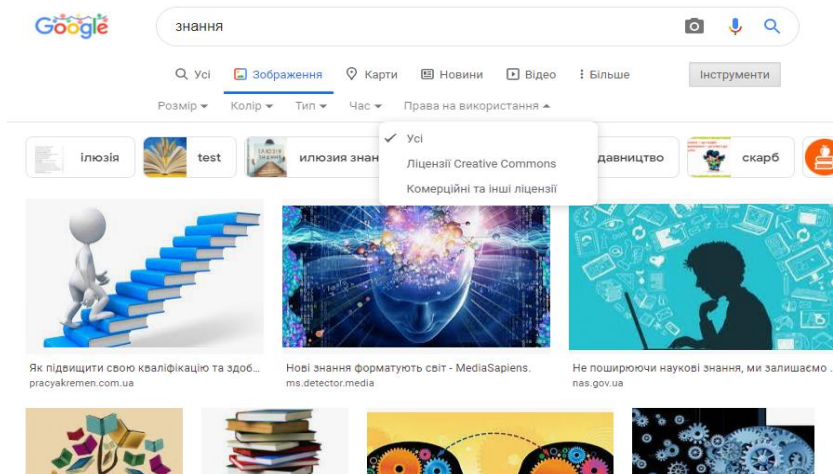

Рис. 4. Пошук зображення з певною ліцензією.

Шукати інформацію за фотографією в <http://images.google.com/> [3], де у пошуковому рядку справа буде зображення фотоапарату, клікнути на це стійкості перед дестабілізуючою силою впливу неправдивого іншого зображення, завантажити фото (за вибором учасників групи), за яким потрібно знайти усі наявні зображення.

Рис. 5. Пошук інформації за фотографією ресурсом Google.

Крок 4. Після виконання завдання звірка результатів в групі через колективне обговорення та фіксування їх на віртуальній дошці на платформі Zoom (2 хв).

Крок 5. Представники груп по чергово представляють свої варіанти перевірки інформації: повідомлення про кількість знайденої інформації у різних форматах, функціональні особливості роботи пошуковика Google (4 хв).

Загальні висновки з вправи: вправа формує вміння застосовувати раціональні методи пошуку, відбору, систематизації та верифікації інформації.

2. Назва вправи: Алгоритм верифікації зображення [4].

Час на виконання вправи: 15 хв.

Мета вправи: скласти послідовну схему дій перевірки достовірності зображення.

Метод: робота в групах.

Опис вправи:

Крок 1. Викладач об'єднує учасників у групи, сформувавши 2 онлайн-зали (breakout rooms) на платформі Zoom (2 хв).

Крок 2. Завдання для кожної групи: учасникам в чаті групи запропонувати алгоритм верифікації зображення (3 хв).

Крок 3. Після виконання завдання звірка результатів в групі через колективне обговорення та фіксування їх на віртуальній дошці на платформі Zoom (3 хв).

Крок 4. Групи презентують результати: представники груп по чергово представляють свої варіанти (2 хв).

Крок 5. Викладач звертає увагу на помилки / правильні елементи, створюючи підґрунтя для засвоєння головних принципів верифікації, підсумовує результати роботи груп учасників, узагальнює алгоритм верифікації зображень, використовуючи віртуальну дошку:

1) встановити автора / першоджерело зображення;

2) дізнайтеся якнайбільше інформації про зображення: підтвердьте місце, дату та приблизний час отримання або запису зображення;

- 3) виокреміть докази і створіть ланцюжок поширення матеріалу;
- 4) переконайтесь, що зображення є саме тим, що запропоновано для перевірки;
- 5) з'ясуйте наявність дозволу від автора / першоджерела на використання зображення (5 хв).

Загальні висновки з вправи: вправа сприяє формуванню фахової компетентності студентів: критичного мислення та верифікації контенту.

3. Назва вправи: Верифікація зображення ресурсом TinEye [1].

Час на виконання вправи: 15 хв.

Мета вправи: знайти першоджерело зображення (визначити особу, яка завантажила зображення і особу, яка фактично його створила).

Метод: робота в групах.

Опис вправи:

Крок 1. Викладач об'єднує учасників на групи, сформувавши 2 онлайн-зали (breakout rooms) на платформі Zoom (2 хв).

Крок 2. Завдання для кожної групи перевірити два зображення (одне, яке студенти самостійно вибирають зі своєї фототеки, друге – запропоноване викладачем) за допомогою сервісів TinEye (tineye.com) [8] (8 хв).

Крок 3. Групи презентують результати: повідомлення результатів про перевірку фото; з'ясування кількості оригінальних та запозичених знімків, виявлення особливостей роботи ресурсу TinEye (tineye.com) (5 хв).

Загальні висновки з вправи: вправа формує вміння застосовувати раціональні методи пошуку, відбору, систематизації, верифікації фотоматеріалів, використовувати спеціальний онлайн-сервіс TinEye, який допомагає виявити маніпуляції у контенті.

4. Назва вправи: Верифікація сайту.

Час на виконання вправи: 4 хв.

Мета вправи: виявити маніпулятивний сайт за допомогою плагіну «Фейкогрис».

Метод: робота в загальному чаті.

Опис вправи:

Крок 1. Викладач пропонує учасникам групи встановити додаток «Фейкогрис» <https://fgz.texty.org> [6] (2 хв).

Крок 2. Усі учасники групи перевіряють на маніпулятивність сайт znaj.ua (1 хв) [9].

Крок 3. Кожен студент робить скрін результату перевірки та завантажує його у груповий чат (1 хв).

Загальні висновки з вправи: вправа формує вміння застосовувати раціональні методи верифікації інформації, використовувати розширення «Фейкогрис», яке виявляє маніпуляції в онлайн-контенті, надсилає повідомлення «Підозрілий матеріал», якщо там спрацював класифікатор маніпулятивних новин, а також про маніпулятивні сайти.

5. Назва вправи: Тест на знання медіаграмотності – «Фільтр».

Мета: підвести підсумки діяльності роботи кожного учасника вебінару.

Метод: робота в загальному чаті.

Час виконання: 6 хв.

Опис вправи:

Крок 1. Викладач пропонує студентам зайти на ресурс <https://filter.mkip.gov.ua/test/> [5] (1 хв).

Крок 2. Всі учасники проходять тест на знання медіаграмотності – «Фільтр» (3 хв).

Крок 3. Кожен студент робить скрін результату перевірки, завантажує його у груповий чат і закінчує фразу «Я сьогодні зрозумів(ла)...» (2 хв).

Загальні висновки з вправи: вправа підсумовує проведене заняття, акцентуючи увагу студентів на тому, що розвиток критичного мислення як одного із засобів формування програмних компетентностей здобувачів вищої освіти, є вимогою часу й трендом сучасної освіти.

Таким чином, у процесі вивчення теми «Верифікація інформації» дисципліни «Інфомедійна грамотність» здобувачі вищої освіти опанували основні знання з верифікації інформації, що спонукають їх як споживачів інформації до свідомого сприйняття сучасного медіаконтенту та необхідності самостійно мислити і формувати власну точку зору на події дня;

навчилися користуватися онлайн-інструментами для пошуку та аналізу інформації, які можуть бути використані в процесі професійної діяльності.

На занятті «Мова ворожнечі в мас-медіа» використовуються «активні методики, засновані на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, що розвивають індивідуальність, критичне мислення, стимулюють креативні здібності студентів через безпосереднє залучення у професійну діяльність, сприяють мобілізації комунікативних, дослідницьких і проєктувальних умінь майбутніх фахівців» [4]. Чільне місце у методиці викладання цієї теми посідають індивідуальні та групові види комунікативної та інтерактивної діяльності, зокрема дискусії, моделювання професійних ситуацій, соціально-рольові взаємодії, проєктно-дослідницька робота.

У практичній частині заняття пропонуються завдання, виконання яких покликане сформулювати такі компетентності: вміння ідентифікувати й аналізувати мову ворожнечі в мас-медіа; ретельно перевіряти достовірність вибраних джерел інформації; оцінювати нетолерантне висвітлення журналістами чутливих для суспільства тем.

У контексті підвищення рівня інфомедійної грамотності важлива роль належить інтерактивним вправам, що стимулюють здобувачів вищої освіти до професійного самовдосконалення. Метою комплексу вправ, які використовуються на занятті, є навчити студентів аналізувати текстові повідомлення у мас-медіа щодо стереотипізації, дискримінації, мови ворожнечі.

Вправа «Ідентифікація мови ненависті» формує вміння виявляти та аналізувати мову ворожнечі в інформаційних матеріалах. На виконання завдання відводиться 20 хв. Викладач об'єднує учасників у 4 мінігрупи: «Комісія з журналістської етики», «Дослідники», «Експерти-психологи», «Медіаексперти». Під час формування робочих груп враховуються зацікавленість студентів, їх комунікативні якості, самостійність мислення, фахові знання. Викладач демонструє медіатексти, в яких міститься мова ворожнечі: «Ігри хворого розуму Петра Порошенка» [6], «В інтересах усіх – ізолювати цей місцевий Ухань. Чим насправді «забезпечені» у монастирській лікарні?» [1], «Українці бояться здавати житло біженцям зі Сходу» [9].

Кожна мінігрупа виконує завдання. Так, «Дослідники» окреслюють сутність дефініції «мова ворожнечі», досліджують у запропонованих текстах її типи, характерні ознаки. «Медіаексперти» визначають причини виникнення і поширення мови ненависті, пропонують шляхи і методи запобігання її появи та подолання в інформаційному просторі. «Експерти-психологи» пояснюють вплив мови ворожнечі на особистість, її мислення, світогляд. Група «Комісія з журналістської етики» готує рішення щодо недопустимості функціонування мови ворожнечі в медіа, окреслює напрями її протидії.

Викладач підсумовує результати діяльності студентів, дає запитання: 1. Які виникли складності в ідентифікації мови ворожнечі? 2. До яких наслідків може призвести поширення мови ворожнечі? 3. Як можна протидіяти мові ворожнечі?

Варіанти виконання вправи. Для роботи в Zoom-кабінетах викладач має налаштувати свій Zoom-акаунт заздалегідь, увімкнувши у налаштуваннях можливість розводити учасників по групах. Для об'єднання груп у кабінетах потрібно натиснути на панелі інструментів кнопку Breakout Rooms, поставити цифру «4» у кількості кімнат. Викладачеві бажано зайти в усі кабінети під час роботи, попередивши заздалегідь про це студентів. Після виконання завдання учасники повертаються до загальної зали, де презентують свої результати.

Вправа «Декодування мови ворожнечі». Викладач об'єднує учасників у 3 групи. Коли робочі групи сформовані, він оголошує завдання.

Перша група повинна написати патогенний текст, використовуючи слова з негативною конотацією: аквафреш, хунта, інвалід, укри, бандерлоги, вишиватники, Гейропа, диванні війська, укрофашисти, українське кривосуддя, біженці з Донбасу, репетиція страшного суду, політичне насильство, інославний, латентні агенти, слуги в ярмулці. На виконання цього завдання відводиться 10 хв.

Друга група має виявити у патогенному тексті мову ворожнечі, схарактеризувати її (визначити типи, характер, суб'єкти та об'єкти вживання, лінгвістичні маркери). Орієнтовний час для опрацювання тексту – до 5 хв.

У процесі обговорення варто відповісти на такі запитання: 1. На вашу думку, з якою метою було створено патогенний текст? 2. Чи містить він пропаганду війни, національної ворожнечі? 3. Назвіть об'єкти, щодо яких вживається мова ворожнечі. 4. Які типи мови ворожнечі використовуються в тексті? 5. Які прийоми мовного впливу на реципієнта використано? Вкажіть лінгвістичні маркери мови ворожнечі.

Третій групі пропонується відредагувати патогенний текст на предмет уникнення мови ворожнечі. Через 5 хв учасники презентують результати спільної роботи.

На завершальному етапі кожна група подає рекомендації щодо протидії мови ворожнечі в мас-медіа.

Запитання до студентів: 1. Які виникли складності в ідентифікації мови ворожнечі? 2. Яку роль відіграють слова з негативним змістовим навантаженням в емоційному забарвленні тексту? 3. Чи можна вважати, що мова ворожнечі є дегуманізацією осіб? 4. До яких наслідків може призвести поширення мови ворожнечі?

Вправа «Дерево мови ворожнечі». Мета: з'ясувати причини та наслідки існування мови ненависті в інтернет-просторі, окреслити шляхи її вирішення, вивчаючи «корені» проблеми. Викладач об'єднує студентів у 2 групи: 1 – «Коріння», 2 – «Гілля». Їм пропонується текст повідомлення у друкованому вигляді і паралельно виводиться на екран проєктора: «[Спільнота А] – брудні злочинці. Вони крадуть і їм тут не місце. Хай йдуть звідси!». Студенти повинні визначити причини виникнення мови ворожнечі («Коріння») та її наслідки («Гілля»). Учасники малюють дерево, створюють стільки гілок і корінчиків, скільки зможуть. Кожне наступне поле має відповідати на запитання «Чому?». Це стосується двох груп. Вони уявляють, що цей текст – це пост в інтернеті. Учасники групи «Коріння» шукають відповіді на запитання: «Чому існує таке явище, як мова ненависті?». Вони повинні знайти безліч корінчиків-причин. «Гілля» досліджують можливі наслідки того, що написано у тексті повідомлення. Викладач запитує студентів, що може трапитися з особою чи групою, на яку була спрямована мова ненависті.

Обговорення: 1. Чи ви зауважили відмінності між деревами різних груп? 2. Як легко вам було знайти «коріння» мови ненависті? 3. Як ви вважаєте, наскільки суттєво знати шляхи протидії мови ненависті в інтернеті? 4. Чи допомогла вам ця вправа знайти причини? 5. Як можна використати дерево, щоб зменшити можливість виникнення мови ворожнечі щодо обраної групи?

Робота з кейсом: визначте, які є наслідки мови ворожнечі у запропонованій ситуації. Мета: застосування теоретичних знань у професійно-діяльній простір реального життя. Метод: обговорення в групі.

Кейс. Організована онлайн-кампанія, яка стверджує, що причиною економічної кризи в державі є потік іммігрантів і біженців. В інформаційному просторі продукуються антиіммігрантські настрої та дискримінаційні наративи, зокрема, що збільшення кількості біженців може спричинити додатковий тиск на ринок праці і посилити проблему безробіття, а це призведе до загострення міжетнічних протистоянь і погіршення ставлення до іммігрантів. У соціальних медіа поширюються повідомлення, які містять фото, що зображують «агресивних» біженців. Багато дезінформації розповсюджується за допомогою медіа і соціальних мереж, враховуючи неправдиву статистику, що демонструє жорстокість іммігрантів як «проблемної» групи. Образливі коментарі на різних новинних сайтах заявляють, що іноземні громадяни не мають права перебувати в країні. Деякі коментарі закликають до жорстокого поводження з іноземцями.

Викладач пропонує студентам питання для обговорення: 1. Хто є жертвою мови ворожнечі? 2. Якими можуть бути наслідки такої мови ненависті для людей, котрі ототожнюють себе з громадою, в якій це трапилося, із суспільством загалом?

Загальні висновки. Вправа формує вміння критично мислити, аналізувати мову ворожнечі в інформаційних матеріалах.

Одним із пріоритетних напрямків реформування вищої освіти є вдосконалення рівня інфомедійної грамотності, стійкості до медіаспоживання майбутніх фахівців. Осмислення реальності, сконструйованої медіаджерелами, уміння критично тлумачити медіаконтент, розуміння його емоційного забарвлення, вдале використання обладнання, програмного забезпечення, застосунків, володіння способами пошуку й обробки інформації, створення власного медіаконтенту сприятимуть у здобувачів спеціальностей «Початкова освіта»,

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Психологія», «Географія» формуванню критичного мислення, прояву рефлексії, медіаторчості, інфомедійної грамотності і медіаіміунітету загалом. У підготовці майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей раціонально поєднувати нові форми викладання, які спрямовані на ефективну практичну діяльність студента в процесі заняття, що сприятиме становленню відповідальної і соціально активної особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. 20 хвилин. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/v-interesah-vladi-i-vsih-navkolo-izolyuvati-tsey-mistsevyi-uhan-scho-e-11046802.html>
2. Знай.UA. URL: <https://znaj.ua/>
3. Зображення Google. URL: <https://www.google.com.ua/imghp?hl=uk>
4. Мединська О. Я. Використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх журналістів. Обрії друкарства. 2019. № 1 (7). С. 100–110. URL: <http://horizons.vpi.kpi.ua/article/view/169570/193352>
5. Освітні програми ТНПУ. URL: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/osvitni_prohramy/osvitni-prohramy.php
6. Політерно. URL: <https://politerno.com.ua/papers/igry-hvorogo-rozumu-petra-poroshenka/>
7. Посібник з верифікації / ред. К. Сільверман; пер. з англ. О. Кульчинського. 2014. URL: <https://texty.org.ua/archive-books/55735/posibnyk-z-veryfikatsiyi-55735/>
8. Синоруб Г., Йордан Г. Формування критичного мислення в майбутніх медійників (на прикладі бінарного онлайн-заняття «Журналістський фах: інтернет-журналістика» та «Журналістський фах: фотожурналістика»). Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти: зб. статей / ред. В. Іванов. Київ, 2021. С. 167–172. URL: <http://surl.li/awjjc>
9. Сьогодні. URL: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/ukraincy-boyatsya-sdavat-zhile-bezhencam-s-vostoka-550938.html>
10. Фейкогріз. URL: <https://fgz.texty.org/>
11. Фільтр. Національний проєкт з медіаграмотності. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/test/>
12. TinEye. Reverse Image Search. URL: <https://tineye.com/>

REFERENCES

1. 20 khvylyn [20 minutes]. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/v-interesah-vladi-i-vsih-navkolo-izolyuvati-tsey-mistsevyi-uhan-scho-e-11046802.html>
2. Znai.UA [Know.UA]. URL: <https://znaj.ua/>
3. Zobrazhennia Google [Image Google]. URL: <https://www.google.com.ua/imghp?hl=uk>
4. Medynska O. Ya. Vykotysnannia innovatsiinykh pedahohichnykh technologii u pidhotovtsi maibutnich zhurnalistiv [The use of innovative pedagogical technologies in the training of future journalists]. Obrii drukarstva, 2019. Vol. 1 (7). pp. 100-110. URL: <http://horizons.vpi.kpi.ua/article/view/169570/193352>
5. Osvitni prohramy TNPU [Educational programs of TNPU]. URL: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/osvitni_prohramy/osvitni-prohramy.php
6. Politerno [Politely]. URL: <https://politerno.com.ua/papers/igry-hvorogo-rozumu-petra-poroshenka/>
7. Posibnyk z veryfikatsii [Verification Manual]. Red. K. Silverman; per. z angl. O. Kulchytskoho. 2014. URL: <https://texty.org.ua/archive-books/55735/posibnyk-z-veryfikatsiyi-55735/>
8. Synorub H., Yordan H. Formuvannia krynychnoho myslennia v maibutnich mediinykiv (na prykladi binarnoho onlain-zaniattia “Zhurnalistiskii fach: internet-zhurnalistyka” ta “Zhurnalistiskii fach: fotozhurnalistyka”) [Formation of critical thinking in future media professionals (on the example of the binary online lesson “Journalism: Internet Journalism” and “Journalism: Photojournalism”)]. Infomediina hramotnist – nevidiemna skladova navchalnoho protsesu zakladu vyshchoi osvity: zb. statei / red. V. Ivanov. Kyiv, 2021. S. 167–172. URL: <http://surl.li/awjjc>
9. Sohodni [Today]. URL: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/ukraincy-boyatsya-sdavat-zhile-bezhencam-s-vostoka-550938.html>
10. Feikogryz [Fake bite]. URL: <https://fgz.texty.org/>
11. Filtr. Natsionalnyi proekt z mediahramotnosti [Filter. National Media Literacy Project]. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/test/>
12. TinEye. Reverse Image Search [TinEye. Reverse Image Search]. URL: <https://tineye.com/>